

Aan de Commissie Toekomst Accountancysector

Rotterdam, 31 oktober 2019
190930

Geachte leden van de Commissie,

Mazars Accountants N.V. (verder 'Mazars') heeft met belangstelling kennis genomen van de voorlopige bevindingen van uw commissie. Wij constateren dat uw commissie erin geslaagd is een gebalanceerd en op feiten gebaseerd beeld van de sector weer te geven, daaraan nuttige conclusies te verbinden en (voorlopige) voorstellen te doen voor aanpassingen.

Ook het benadrukken van de importantie van de functie in het maatschappelijke verkeer, erkenning dat het mensenwerk is in een complexe omgeving en er derhalve altijd een foutkans aanwezig blijft, alsmede het benadrukken dat blijven reageren op incidenten niet bevorderlijk is voor het structureel oplossen van problemen spreken ons aan. Datzelfde geldt voor de gehanteerde proportionaliteits- en LITER beginselen.

In grote lijnen herkennen wij ons in de observaties die door uw commissie worden gedaan. Bij enkele onderwerpen hebben wij nog kanttekeningen, dan wel vragen wij de commissie in de definitieve rapportage verduidelijking aan te brengen. Wij doen dat, met enige focus op specifiek voor onze organisatie relevante zaken, langs de thema's die de commissie in het voorlopige rapport de revue laat passeren.

MAATSCHAPPELIJKE KLOOF

Wij erkennen de maatschappelijke kloof (ook wel geduid als verwachtingskloof), in het bijzonder met betrekking tot de thematiek rond fraude en continuïteit. Het rapport en evenzeer de wens vanuit het maatschappelijk verkeer, maken duidelijk dat het accountantsberoep er de achterliggende jaren nog onvoldoende in is geslaagd om op deze deelterreinen voldoende meters te maken. In dit verband maken wij nog enkele aanvullende opmerkingen ten behoeve van het definitieve rapport van de commissie:

Met betrekking tot fraude blijkt uit het maatschappelijk debat overduidelijk dat zelfs een controle-opdracht volgens de (huidige) controlestandaarden niet voldoet in relatie tot de verwachtingen van het publiek. Dat vraagt wellicht aanpassing van deze standaarden om te zorgen dat de verwachtingskloof op dit punt de komende jaren verder verkleind kan worden.

Aan de andere kant concludeert het voorlopige rapport (randnummer 3) terecht dat incidenten zich zullen blijven voordoen. Ongeacht de hoeveelheid aanvullende werkzaamheden die op dit terrein ook zullen worden uitgevoerd door de accountant. Het is goed om deze notie in gedachten te houden bij een eventuele uitbreiding van de werkzaamheden om een nieuwe verwachtingskloof te voorkomen. Ook hier speelt natuurlijk nadrukkelijk de problematiek van de ketenverantwoordelijkheid waarin u in uw rapportage ook aandacht voor vraagt.

Voor het meer duidelijk maken van de rol van de accountant in deze problematiek, en ook op die wijze verkleinen van de verwachtingskloof, zou het goed zijn dat er vanuit de overheid gecommuniceerd wordt over de opvolging van de signaalmeldingen ter zake van fraude. Dat maakt de relevantie van ons beroep, waar veel van deze signalen hun oorsprong vinden, inzichtelijker.

Met betrekking tot het onderwerp continuïteit wijzen wij op de eerdere voorstellen die in het white paper Continuïteit zijn gedaan door de Stuurgroep Publiek Belang. Wij adviseren de CTA deze adviezen te integreren in de definitieve rapportage:

- § het opnemen van een zogenaamd viability-statement in het bestuursverslag (naar Engels voorbeeld) – voorzien van een deugdelijke onderbouwing door het bestuur van de onderneming;
- § het laten vervallen van de vrijstelling om het bestuursverslag te deponeren bij het handelsregister.

KETENVERANTWOORDELIJKHEID

Wij onderschrijven de ketenverantwoordelijkheid die de CTA naar voren brengt. Of een 'in control'-statement daarvoor de meest geëigende route is, vraagt verder onderzoek. Aan de ene kant gegeven het feit dat ook in de huidige wetssystematiek het bestuur en de raad van commissarissen al verantwoordelijk zijn voor de jaarrekening en het bestuursverslag. Aan de andere kant is een dergelijk 'in control'-statement bij DGA-ondernemingen naar onze mening wellicht te vergaand.

Een open communicatie van de auditcommissie richting de algemene vergadering over de met de externe accountant besproken onderwerpen juichen wij toe. Van belang daarbij is om een zodanige balans aan te brengen dat de relatie tussen de accountant en de auditcommissie een open en daardoor effectief karakter behoudt.

TRANSPARANTIE

Met betrekking tot het onderwerp transparantie delen wij de waarneming van de CTA. Wel hechten we eraan het volgende toe te voegen:

- § het vaststellen van de indicatoren is naar onze mening geen rol voor de toezichthouder die tevens toezicht moet houden op deze indicatoren;
- § consistentie in de indicatoren is relevant – zodat deze ook daadwerkelijk, onderling en in de tijd, vergelijkbaar zijn;
- § indicatoren moeten vooral de focus leggen op de daadwerkelijke kwaliteit van uitgevoerde controle-opdrachten (daarbij gaat het zowel om wettelijke als vrijwillige controle-opdrachten);
- § consistentie vraagt eveneens uniformiteit in toezicht – ook in Europees verband.

Eventueel kan worden nagedacht over het oprichten van een orgaan los van de NBA en de AFM, met als specifiek doel toezicht te houden op de indicatoren. Ook zou binnen dit orgaan nagedacht kunnen worden over het in samenhang met relevante stakeholders vaststellen van de relevante AQL's (audit quality indicators).

CULTUUR EN DE GOEDE PRIKKELS

Met betrekking tot de governance en besluitvorming in een accountantsorganisatie lijkt het voorlopig rapport van de CTA enigszins diffuus (randnummers 22 en 23). Wij onderschrijven het belang om het bestuur van de accountantsorganisatie in meerderheid te laten bestaan uit personen die deskundig zijn op het terrein van de controle. Aanvullend geven wij de CTA het volgende in overweging:

- § of het bestuur in meerderheid uit controlerend accountants moet bestaan is naar onze mening een vraag; wij menen dat ook andere professionals op kwalitatief tenminste gelijkwaardige wijze leiding kunnen geven aan de accountantsorganisatie;
- § met betrekking tot het bestuur van een eventuele holding lijkt ons een meerderheid van controlerend accountants niet per definitie noodzakelijk. Overwegingen hierbij:
 - het gaat uiteindelijk om een zodanige governance-structuur dat een bestuur van de holding niet moet kunnen ingrijpen in een kwaliteitsstelsel en de daarbij behorende investeringen die een bestuur van een accountantsorganisatie noodzakelijk acht;
 - accountantskantoren in Nederland kennen een waardevolle samenwerking tussen accountants en andere professionals. De aanwezigheid van andere expertises komt de kwaliteit van de controle ten goede. Die samenwerking vraagt een gebalanceerde samenstelling van het holdingbestuur (zolang aan de in het voorgaande punt genoemde voorwaarde wordt voldaan).
- § een belangrijke governancemaatregel is reeds geëffectueerd door het instellen van een raad van commissarissen.

Wij onderschrijven uw conclusies ten aanzien van de gewenste juiste inrichting van de financiële besluitvorming van de organisatie en daarin werkzame partner-aandeelhouders. Borging van het doen van de voor een duurzame ontwikkeling van de organisaties gewenste kwaliteitsinvesteringen en wegnemen van te sterke (perverse) commerciële prikkels door hanteren van een egalitair winstverdelingssysteem zijn daarbij ook door ons herkende, bruikbare, ingevoerde en werkende elementen. Wij geloven er niet in dat het louter financieel bestraffen van tekortschietende dan wel belonen van excellerende kwaliteit, waar het op het publieke maatschappelijk belang gerichte kwaliteitsgedrag een basis uitgangspunt is, bijdraagt aan het bereiken en de duurzame borging van die gewenste kwaliteitscultuur. De door ons gehanteerde egalitaire winstverdeling voor partner-aandeelhouders, die nu ook door uw commissie als mogelijke geprefereerde standaard wordt beschreven, draagt daaraan naar onze visie wel bij.

CONCURRENTIE EN BESCHIKBAARHEID

Bij de (voorlopige) conclusie van de CTA dat er geen indicaties zijn dat het niveau van concurrentie te laag is, hebben wij de volgende observaties:

- § de CTA constateert dat bij het wegvallen van nog een partij de concurrentie wel zeer wordt beperkt; dat lijkt niet in lijn met de hoofdconclusie;
- § de facto is er nu al sprake van een oligopolie waarvan uit de economische theorie de effecten voldoende bekend zijn;
- § als middelgrote accountantsorganisatie ervaren wij wel degelijk een vorm van concurrentiebeperking. Onze ervaringen uit Frankrijk, inmiddels ook al min of meer overgenomen in de publieke discussie over de organisatie van het beroep in de UK, leren dat joint audit hierin belangrijke positieve verandering kan brengen (nog afgezien van de kwaliteitsimpuls die een joint audit met zich brengt);
- § uw koppeling van beperken van het aantal OOB-organisaties in verband met beperkt aantal OOB-accountantsorganisaties, voorstellen tot verlaging van de toetredingsdrempel tot OOB-kantoor, kantoorroulatie afschaffen om concurrentiebeperking te voorkomen en mogelijke toegang tot de markt voor andere Europese lidstaat organisaties doet op zijn minst ook de vraag opkomen of er toch niet sprake is van een concurrentie- dan wel marktwerkingsprobleem.

Wat betreft de definitie van organisaties die als OOB kwalificeren zijn wij het eens dat dit niet lichtzinnig moet worden uitgebreid en ook rekening dient te houden met internationaal, met name in Europa, vigerende definities. Tegelijkertijd zijn wij het oneens met u dat dit gedictieerd wordt vanuit een beperkte beschikbaarheid van OOB-accountantsorganisaties. De definitie moet worden bepaald en vastgesteld op basis van het toegerekende openbaar belang aan organisaties en de afweging of een verzaamd controleregime in dit kader passend is ten opzichte van de daartoe benodigde extra inspanningen en kosten. Indien, zoals u schijnbaar constateert, de beschikbaarheid van accountantsorganisaties en daarbij werkzame externe accountants een probleem is (ook de daaruit resulterende werkdruk) dient er naar onze mening iets te gebeuren om deze aantallen omhoog te krijgen.

Om het voor meer organisaties verantwoord lonend te maken deze stap te maken, is naar onze mening joint audit een goede maatregel. Ook de huidige drie vormen van toezicht, waarbij de CTA terecht kritische kanttekeningen plaats, werken allerm minst bevorderend voor toetreding tot het OOB-domein.

Wij hebben ernstige twijfels bij de suggestie om zogenoemde ‘verweesde’ controlecliënten aan een accountant toe te wijzen. Vanuit de ook door de CTA benoemde ketenverantwoordelijkheid blijkt dat de verantwoordelijkheid hiervoor primair bij de controlecliënt ligt. Voor zover het CTA deze optie in het definitieve rapport handhaaft dient in ieder geval de aanwijzing niet door de toezichthouder plaats te vinden, dat zou immers een vermenging met de toezichthoudende functie betekenen. Overigens vraagt in dat geval ook de (beperking van de) aansprakelijkheid van de accountant en accountantsorganisatie verdere doordenking.

STELSEL VAN TOEZICHT

Wij onderschrijven de kritiek van de CTA op het stelsel van toezicht met in de uitvoering drie verschillende betrokken partijen die een eigen methodiek hanteren met een bekend verschil in diepgang. De sector is gebaat bij een gelijk speelveld met een eenduidige interpretatie van de controlestandaarden. Overigens is het daarbij ook van belang oog te houden voor een gelijk speelveld voor wat betreft toezicht in de verschillende Europese landen.

Een ander element dat niet bijdraagt aan een inhoudelijke discussie over kwaliteit is het ontbreken van rolduidelijkheid van verschillende betrokken partijen; de “trias politica”. De toezichthouder geeft een eigen interpretatie bij de regelgeving en verheft deze indirect tot standaard. Bij niet-naleving kan zij vervolgens maatregelen opleggen. Hier lopen regelgeving, toezicht en handhaving door elkaar wat de toezichthouder een onevenredige positie kan geven die een rem zet op de inhoudelijke discussie. Deze inhoudelijke discussie is essentieel voor het ontwikkelen van een professioneel beroep. Wij zouden graag een meer actieve onafhankelijke standardsetter zien, die nadere duiding en interpretatie geeft aan de controlestandaarden en daaraan gerelateerde wetgeving. Hierin dienen vertegenwoordigers te zitten van beroep, toezichthouder en gebruikers. Deze standardsetter zou ook second opinions kunnen geven bij zwaarwegend verschil van inzicht tussen toezichthouder en getoetste accountantsorganisatie. De NBA heeft nu de rol van standardsetter en belangenbehartiger wat tot een ongewenste situatie kan leiden. Wij zouden graag zien dat de commissie de mogelijkheid onderzoekt om de rol van standardsetter los te koppelen van de rol van belangenbehartiger (NBA) of toezichthouder (AFM). Deze rolzuiverheid zal de mogelijkheid tot inhoudelijk bezwaar en discussie vergroten en duidelijkheid over de kwaliteitsdefinitie bevorderen. Als voorbeeld hiervoor zou het model van de Raad voor de Jaarverslaggeving genomen kunnen worden.

31 oktober 2019
190930

Of een meldpunt bij onvoldoende gebleken dossierkwaliteit van een voorgaand accountant nuttig is betwijfelen wij. Een dergelijke melding is primair gericht op dossierkwaliteit, terwijl het uiteindelijk gaat om een juiste jaarrekening en een juiste controleverklaring. Bij onvoldoende dossierkwaliteit bij de voorgaande accountant achten wij de opvolgend accountant in staat om daarop adequaat te acteren, zonder het genoemde meldpunt.

Wij hopen hiermee een aantal relevante bouwstenen te hebben aangereikt die uw commissie kan gebruiken bij het definitieve rapport.

Uiteraard zijn wij graag bereid deze reactie van een uitgebreidere mondelinge toelichting te voorzien. Wij wensen uw commissie tot slot veel succes met de afronding van het proces en het schrijven van het definitieve rapport.

Hoogachtend,

MAZARS ACCOUNTANTS N.V.

Ton Tuinier

Peter Hopstaken